

ОБЛІК, АНАЛІЗ ТА КОНТРОЛЬ

УДК 657.331

Шендригоренко М. Т., Донецький національний університет економіки і торгівлі
канд. екон. наук, імені Михайла Туган-Барановського,
доцент м. Кривий Ріг, Україна,
shendrigorenko@donnuet.edu.ua

Яковенко Ю. В., Донецький національний університет економіки і торгівлі
студент імені Михайла Туган-Барановського,
м. Кривий Ріг, Україна,
yakovenko@donnuet.edu.ua

ОСНОВНІ ЗАСОБИ: ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ВИЗНАЧЕННЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЇ ДОКУМЕНТООБІГУ НА ПІДПРИЄМСТВАХ

UDC 657.331

Shendryhorenko M. T., Donetsk National University of Economics and Trade
PhD in Economic sciences, named after Mykhailo Tugan-Baranovsky,
Associate Professor Kryvyi Rih, Ukraine,
shendrigorenko@donnuet.edu.ua

Yakovenko U. V., Donetsk National University of Economics and Trade
Student named after Mykhailo Tugan-Baranovsky,
Kryvyi Rih, Ukraine,
yakovenko@donnuet.edu.ua

FIXED ASSETS: PROBLEM ASPECTS OF DETERMINING AND ORGANIZING OF DOCUMENT FLOW ON ENTERPRISES

***Мета.** Мета статті полягає у дослідженні проблемних аспектів визначення сутності основних засобів, організації документообігу на підприємствах та розробленні напрямів їх вирішення.*

***Методи.** Методологічною основою дослідження виступають загальнонаукові та спеціальні методи пізнання. Для визначення, виокремлення й поглиблення економіко-правової сутності основних засобів як об'єктів бухгалтерського обліку використано методи конкретизації, узагальнення, групування, порівняння. Методи індукції та дедукції застосовано при виявленні проблемних питань з бухгалтерського обліку основних засобів на підприємствах різних форм власності. Діалектичний метод, аналіз, синтез, абстрагування покладені в основу удосконалення організаційних підходів щодо бухгалтерського обліку основних засобів.*

***Результати.** Розкрито сутність поняття «основні засоби» у нормативних документах. Виокремлено спільні та відмінні риси щодо трактування даного поняття науковцями. Надано авторське визначення поняття «основні засоби» як засобів виробництва, вартість яких перевищує гранично-мінімальну суму, визначену у податковому законодавстві у гривневому еквіваленті, які перебувають у процесі виробництва, постачанні товарів, наданні послуг чи використовуються для надання в оренду або адміністративно-управлінських цілей і поступово, протягом декількох виробничих циклів, частинами переносять свою вартість на новостворений продукт. Обґрунтовано доцільність використання типових форм первинних документів з обліку основних засобів, розроблених для суб'єктів державного сектору, підприємствами усіх форм власності.*

***Ключові слова:** необоротні активи, нормативно-правовий акт, обліковий процес, первинна облікова документація, облік, основні засоби.*

© М. Т. Шендригоренко, Ю. В. Яковенко, 2017

Постановка проблеми. Сучасний етап економічного розвитку України характеризується різноманітними трансформаційними процесами під впливом чинників глобалізації та євроінтеграції. Одним із найбільш важливих напрямів реорганізації бухгалтерського обліку є реформування обліку основних засобів як провідної складової активів. Нині особливо актуальним питанням є перегляд основних позицій щодо обліку основних засобів на вітчизняних підприємствах відповідно до змін нормативно-законодавчих основ та поширених процесів впровадження МСФЗ. Це, у свою чергу, спричиняє необхідність конкретизації сутнісного поняття «основні засоби», виявлення проблемних аспектів класифікації та процесу ведення обліку цієї групи активів з наданням комплексу рекомендаційних заходів щодо їх вирішення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Основою проведеного дослідження стали праці українських науковців щодо визначення сутності основних засобів та організаційних аспектів їх обліку, зокрема: О. А. Сарапіної, Т. А. Пінчука [1], Т. А. Жадан [6], О. Г. Агрес [7], Л. В. Гуцаленко [8] тощо.

Незважаючи на значний внесок науковців, невирішеними залишаються обґрунтування сутності основних засобів для потреб бухгалтерського обліку та досягнення її конвенційності в напрямі узгодження з МСФЗ. Подальшого дослідження вимагають питання теоретичного та практичного характеру, що пов'язані із впливом на процес ведення бухгалтерського обліку основних засобів специфіки організації виробничої діяльності та структури підприємств, розкриттям необхідної інформації щодо даних активів у фінансовій та управлінській звітності для прийняття оперативних рішень.

Мета статті полягає у визначенні проблемних аспектів сутності основних засобів та організації їх документообігу на підприємствах.

Виклад основного матеріалу дослідження. Основні засоби є провідною складовою активів підприємств різних форм власності і надають змогу ефективно здійснювати виробничо-господарську діяльність. Саме тому вірність трактування бухгалтерами-практиками сутності основних засобів і розуміння їх значення суттєво впливає на ведення облікового процесу та відбиття інформації у фінансовій звітності.

Проведені дослідження економічних джерел інформації дозволяють констатувати, що не існує єдиної думки серед науковців, економістів, бухгалтерів, державних та приватних аудиторів щодо трактування поняття «основні засоби», оскільки кожне його визначення охоплює декілька критеріїв, ознак та властивостей цих активів.

На нашу думку, доцільно конкретизувати підходи до визначення поняття «основні засоби», що наведено у чинних нормативно-правових актах. Результати дослідження узагальнено у табл. 1.

Отже, усі вищезазначені нормативні положення при визначенні цього поняття в першу чергу акцентують увагу на якісній характеристиці основних засобів — тривалості використання, а у другу чергу — на вартісному вираженні та визначенні функцій. Загалом, визначення поняття «основні засоби» у нормативно-правових положеннях щодо ведення бухгалтерського обліку зосереджені на виокремленні призначення основних засобів як основного критерію віднесення активів до об'єктної групи [2,4,5]. Однак положення податкового законодавства України акцентують увагу на визнанні об'єкта основним засобом не тільки за вартісним критерієм, але на застосуванні вказаних активів виключно для ведення господарської діяльності. Відмінність цих трактувань призводить до створення конфліктного прецеденту між фіскальним органом та підприємствами.

Нині у наукових колах превалюють два основні підходи до визначення поняття «основні засоби». Перший підхід — погодження науковців із тлумаченням цього терміну, означеними у нормативно-правових актах [1]. Другий підхід ґрунтується на част-

Таблиця 1 — Визначення поняття «основні засоби» у чинних нормативно-правових актах України (складено на основі узагальнення джерел [2; 3; 4; 5])

№ з/п	Законодавча основа	Тлумачення поняття
1.	Підпункт 14.1.138. пункту 14.1 статті 14 «Визначення понять» Податкового кодексу України [2]	Основні засоби — матеріальні активи, у тому числі запаси корисних копалин наданих у користування ділянок надр (крім вартості землі, незавершених капітальних інвестицій, автомобільних доріг загального користування, бібліотечних і архівних фондів, матеріальних активів, вартість яких не перевищує 6000 гривень, невиробничих основних засобів і нематеріальних активів), що призначаються платником податку для використання у господарській діяльності платника податку, вартість яких перевищує 6000 гривень і поступово зменшується у зв'язку з фізичним або моральним зносом та очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких з дати введення в експлуатацію становить понад один рік (або операційний цикл, якщо він довший за рік)
2.	Пункт 4 П(С)БО 7 «Основні засоби» [3]	Основні засоби — матеріальні активи, які підприємство/установа утримує з метою використання їх у процесі виробництва/діяльності або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік)
3.	Пункт 6 МСБО 16 «Основні засоби» [4]	Основні засоби — це матеріальні об'єкти, що їх утримують для використання у виробництві або постачанні товарів чи наданні послуг для надання в оренду або для адміністративних цілей та використовуватимуть, за очікуванням, протягом більше одного періоду
4.	Пункт 4 НП(С)БОДС 121 «Основні засоби» [5]	Основні засоби — матеріальні активи, які утримуються для використання їх у виробництві/діяльності або при постачанні товарів, виконанні робіт і наданні послуг для досягнення поставленої мети та/або задоволення потреб суб'єкта державного сектору або здавання в оренду іншим особам і використовуються, за очікуванням, більше одного року

ковому запереченні тлумачень поняття, наведених у чинних нормативних документах, і передбачає авторське пропонування нового понятійного апарату [6,7,8].

Зокрема, представником другого підходу є Т. А. Жадан, яка акцентує увагу на відмінностях у трактуванні поняття «основні засоби» у бухгалтерському та податковому обліку, а також пропонує авторське визначення цієї категорії з позицій обліку. Так, автор пропонує трактувати основні засоби як матеріальні активи, які зберігають свою натуральну форму протягом всього корисного терміну експлуатації, що становить понад один рік (або операційний цикл, якщо він довший за рік), використовуються як під час здійснення господарської діяльності, так і під час виконання підприємством адміністративних чи соціально-культурних функцій і по частинах переносять свою вартість на результат власної діяльності — виготовлений продукт, надану послугу або товар [6, с. 1115].

Таке визначення поняття «основні засоби» є достатньо наближеним до визначення, що наводиться у П(С)БО 7 «Основні засоби» і нівелює вартісний принцип віднесення і розподілу активів до групи основних засобів відповідно до норм податкового законодавства.

Науковець О. Г. Агрес надає таке тлумачення: основні засоби — це засоби праці у формі матеріальних активів, які утримує підприємство з метою використання у виробничому процесі або здійсненні адміністративних чи соціально-культурних функцій, очікуваний термін корисного використання яких становить більше ніж один рік, не змінюючи при цьому своїх форм і розмірів, вартість яких є не меншою від законодавчо встановленого розміру та поступово переноситься у міру фізичного спрацювання та (або) морального старіння на вартість готової продукції проведенням амортизаційних відрахувань [7, с. 16].

Вважаємо, що наведене вище визначення основних засобів більшою мірою розкриває економічну сутність цих активів, але потребує певних коригувань. З огляду на це, пропонуємо доповнення визначення шляхом врахування вартісного критерію розподілу активів на основні засоби та інші необоротні матеріальні активи, залежно від вимог податкового законодавства.

Достатньо спірним є те, що за визначенням, наданим О. Г. Агрес, одним із критеріїв віднесення активу до групи основних засобів є «незмінність форми та розмірів» цих активів, оскільки після проведення модернізації основні засоби можуть змінювати форму.

Л. В. Гуцаленко зазначає, що основні засоби — це засоби виробництва, які перебувають у процесі виробництва і використовуються поступово протягом декількох виробничих циклів, частинами переносять свою вартість на новостворений продукт [8, с. 742].

Необхідно погодитися з думкою науковця, але доцільним є доповнення наведеного визначення таким чином: «основні засоби — це засоби виробництва, вартість яких перевищує гранично-мінімальну суму, визначену у податковому законодавстві у гривневому еквіваленті, які перебувають у процесі виробництва, постачанні товарів, наданні послуг чи використовуються для надання в оренду або адміністративно-управлінських цілей і поступово, протягом декількох виробничих циклів, частинами переносять свою вартість на новостворений продукт».

Важливим питанням для організації і ведення достовірного обліку основних засобів є розробка та повноцінне використання типових форм первинного обліку.

До 2016 року підприємства різних форм власності мали змогу обрати два основні напрями впровадження первинної документації з обліку основних засобів. Перший напрям передбачав застосування типових форм первинної облікової документації з обліку основних засобів, затверджених Міністерством статистики України у 1995 році. Ці форми є достатньо застарілими і не відповідають вже сучасним вимогам економічного середовища, проте досить часто застосовуються на вітчизняних підприємствах. Другий напрям — це розроблення й впровадження власних форм первинної документації з обліку основних засобів. При цьому важливою умовою реалізації другого напрямку є дотримання вимог і критеріїв, що висуваються до первинної документації та визначені у Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» [9].

13 вересня 2016 року Міністерством фінансів України було прийнято Наказ «Про затвердження типових форм з обліку та списання основних засобів суб'єктами державного сектору та порядку їх складання» [10]. Цей нормативний документ регламентує застосування типових форм первинного обліку основних засобів для суб'єктів державного сектору. Але при цьому у 6 пункті першого розділу цього Наказу чітко зазначено, що типові форми з обліку та списання основних засобів можуть застосовуватися юридичними особами, створеними відповідно до законодавства України, незалежно від їх організаційно-правових форм і форм власності, а також представництвами іноземних суб'єктів господарської діяльності [10].

На нашу думку, основними перевагами впровадження нових типових форм первинного обліку основних засобів для підприємств є:

— документальне розмежування зовнішнього та внутрішнього переміщення основних засобів шляхом розроблення окремого Акту приймання-передання основних засобів та Акту внутрішнього переміщення основних засобів;

— уніфікування форми Акту введення в експлуатацію основних засобів відповідно до вимог чинного законодавства;

— розроблення й впровадження нового Акту списання групи основних засобів, що надає змогу прискорити процес списання однорідних груп основних засобів та спростити процедуру списання цих активів у бюрократичній площині;

— розроблення й впровадження форми первинного документу для обліку тварин та багаторічних насаджень, оскільки аспект первинного обліку вказаних об'єктів основних засобів був досить проблемним і спричиняв труднощі та перешкоди для ведення облікового процесу;

— впровадження доступної до розуміння типової форми документу для розрахунку амортизації основних засобів, оскільки діючі досить довгий час форми ОЗ-14, ОЗ-15 та ОЗ-16 були безнадійно застарілими, викликали ускладнення для підприємств, що ведуть бухгалтерський облік із застосуванням програмного забезпечення;

— затвердження й впровадження Акту переоцінки основних засобів. Донині даної типової форми не існувало, тому підприємства були змушені розробляти цей первинний документ самостійно. До того ж відсутність уніфікованої форми первинного обліку результатів переоцінки основних засобів значно ускладнювала процес проведення перевірки як державними, так і приватними аудиторами.

Розроблення й впровадження вказаних форм первинного обліку основних засобів, придатних до застосування як державними установами, так і приватними підприємствами, може свідчити про активний процес формування єдиного облікового середовища.

Зважаючи на вищезазначені фактори, вважаємо, що впровадження й застосування нових типових форм з обліку і списання основних засобів є найдоцільнішим напрямом організації та документування первинного облікового процесу з точки зору впливу факторів економічної обґрунтованості витрат, нормативної відповідності, чіткості та об'єктивності відображення облікової інформації.

Висновки. Таким чином, дослідження проблемних аспектів визначення сутності основних засобів та організації документообігу на підприємствах дозволило:

1) здійснити критичний огляд наявних підходів до їх визначення у фаховій літературі та уточнити сутність цієї обліково-економічної категорії;

2) запропонувати власне визначення поняття «основні засоби» для потреб бухгалтерського обліку, що поєднує економічні характеристики цих активів, властивості та вимоги бухгалтерського і податкового законодавства;

3) обґрунтувати застосування на підприємствах різних форм власності типових форм з обліку та списання основних засобів, розроблених для суб'єктів державного сектору, що дозволить оптимізувати процес первинного обліку, підвищити ефективність здійснення поточного і підсумкового контролю та забезпечити оперативність проведення аналізу руху цих активів на підприємстві.

Список літератури / References

1. Сарапіна, О. А. Актуальні проблеми обліку основних засобів підприємства: стаття / О. А. Сарапіна, Т. А. Пінчук — Вісник ХДУ. — 2014. — № 8. — С. 123–126.

Sarapina, O. A., Pinchuk, T. A. (2014). *Aktualni problemy obliku osnovnykh zasobiv pidpryyemstva* [Actual problems of accounting of fixed assets of the enterprise], *Visnyk KhDU* [Announcer KHDU] KSU Publ., no. 8, pp. 123–126.

2. Податковий Кодекс України № 2755-VI від 02.12.2010 р. (зі змінами і доповненнями). — Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/ed20110420>.

The Verkhovna Rada of Ukraine (2010). Tax Code of Ukraine. Available at : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/ed20110420>. (Accessed 16 November 2017).

3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» : затверджено Наказом Міністерства фінансів України № 92 від 27.04.2000] (зі змінами і доповненнями). — Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00>.

The Ministry of Finance of Ukraine (2000). Ukrainian accounting standard 7 «Fixed assets». Available at : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00>. (Accessed 14 November 2017).

4. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 «Основні засоби», [затверджено від 01.01.2012] (зі змінами і доповненнями). — Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/929_014.

International Accounting Standards Board (2012). International accounting standard 16 «Property, Plant and Equipment». Available at : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/929_014. (Accessed 16 November 2017).

5. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 121 «Основні засоби» : затверджено Наказом Міністерства фінансів України № 1202 від 12.10.2012] (зі змінами і доповненнями). — Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1017-10>.

The Ministry of Finance of Ukraine (2012). National ukrainian accounting standard in public sector 121 «Fixed assets». Available at : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1017-10>. (Accessed 16 November 2017).

6. Жадан, Т. А. Економічна сутність основних засобів підприємства: обліковий аспект [Електронний ресурс] / Т. А. Жадан, Н. В. Лозова // Глобальні та національні проблеми економіки : електронне фахове видання. – Вип. 8. – С. 1112–1116. – Режим доступу: <http://global-national.in.ua/archive/8-2015/233.pdf>. Дата звернення 22.09.2016 р.

Zhadan, T. A., Lozova, N. V. (2015). *Ekonomichna sutnist osnovnykh zasobiv pidpryyemstva: oblikovyy aspekt* [The economic essence of fixed assets of the enterprise: the accounting aspect]. *Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky* [Global and national problems of the economy], no. 8, pp. 1112–1116.

7. Агрес, О. Г. Економічна ефективність використання основних засобів сільськогосподарських підприємств : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.00.04 «Економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)» / Агрес Оксана Григорівна . — Львів : ЛНАУ. — 2013. — 20 с.

Ahres, O. H. (2013). *Ekonomichna efektyvnist vykorystannia osnovnykh zasobiv silskohospodarskykh pidpryyemstv* [Economic efficiency of using fixed assets of agricultural enterprises] Extended abstract of PhD dissertation (Economic). Lviv, LNAU, 20 p.

8. Гуцаленко, Л. В. Організація обліку та аудиту основних засобів / Л. В. Гуцаленко, А. С. Гловюк, І. В. Ковальчук // Економіка і суспільство. — 2017. — № 8. — С. 741–747.

Hutsalenko, L. V., Hloviuk, A. S., Koval'chuk, I. V. (2017). *Orhanizatsiya obliku ta audytu osnovnykh zasobiv pidpryyemstv* [Organization of accounting and auditing of fixed assets]. *Ekonomika i suspilstvo* [Economics and Society], no. 8., pp. 741–747.

9. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» № 996-XIV затверджено від 16.07.1999 р. (зі змінами і доповненнями). — Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/996-14>.

The Verkhovna Rada of Ukraine (1999). The Law of Ukraine «On Accounting and Financial Reporting in Ukraine». Available at : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/996-14>. (Accessed 16 November 2017).

10. Порядок складання типових форм з обліку та списання основних засобів суб'єктами державного сектору : затверджено Наказом Міністерства фінансів України № 818 від 13.09.2016 (зі змінами і доповненнями). — Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1336-16>.

The Ministry of Finance of Ukraine (2016). Resolution «On the procedure of drawing up standard forms for the accounting and write-off of fixed assets by the public sector entities». Available at : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1336-16>. (Accessed 16 November 2017).

Цель. Цель статьи заключается в исследовании проблемных аспектов определения сущности основных средств, организации документооборота на предприятиях и разработке направлений их решения.

Методы. Методологической основой исследования выступают общенаучные и специальные методы познания. Для определения, выделения и углубления экономико-правовой сущности основных средств как объектов бухгалтерского учета используются методы конкретизации, обобщения, группировки, сравнения. Методы индукции и дедукции применены при выявлении проблемных вопросов бухгалтерского учета основных средств на предприятиях различных форм собственности. Диалектический метод, анализ, синтез, абстрагирование положены в основу совершенствования организационных подходов к бухгалтерскому учету основных средств.

Результаты. Раскрыта сущность понятия «основные средства» в нормативных документах. Выделены общие и отличительные черты относительно трактовки данного понятия учеными. Предоставлено авторское определение понятия «основные средства» как средств производства, стоимость которых превышает предельно минимальную сумму, определенную в налоговом законодательстве в гривневом эквиваленте, которые находятся в процессе производства, поставки товаров, оказания услуг или используются для предоставления в аренду или административно-управленческих целей и постепенно, в течение нескольких производственных циклов, частями переносят свою стоимость на вновь созданный продукт. Обоснована целесообразность использования типовых форм первичных документов учета основных средств, разработанных для субъектов государственного сектора, предприятиями всех форм собственности.

Ключевые слова: необоротные активы, нормативно-правовой акт, учетный процесс, первичная учетная документация, учет, основные средства.

Objective. The objective of the article is researching the problem aspects of determining of fixed assets, organizing of document flow on enterprises and developing of directions for their solution.

Methods. General scientific and special methods of cognition are the methodological basis of the study. Methods of concretization, generalization, grouping, comparison are used for determining, identifying and in-depth understanding the economic and legal essence of fixed assets as objects of accounting. Methods of induction and deduction are applied in identifying problematic issues of accounting for fixed assets at enterprises of various forms of ownership. Dialectical method, analysis, synthesis, abstraction are used for improving organizational approaches to the accounting of fixed assets.

Results. The essence of the definition of «fixed assets» in the normative documents was disclosed. Common and distinctive features of regarding the interpretation of this definition by scientists were supplied. The author's interpretation of the definition of «fixed assets» as

a means of production whose value exceeds the minimum amount determined in the tax legislation in the hryvna's equivalent, that are used in the process of production, supplying of goods, delivering of services or are used for renting or administrative purposes and gradually, during several production cycles and transferred its costs to the re-created product in parts was provided. The expediency of using the standard forms of primary documents for the accounting of fixed assets, developed for public sector entities, by enterprises of all forms of ownership was substantiated.

Key words: non-current assets, normative legal act, accounting process, primary accounting documentation, accounting, fixed assets.

Надійшла до редакції 18.12.2017

УДК 661:557

Штик Ю. В.,
канд. екон. наук,
доцент

Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського,
м. Кривий Ріг, Україна,
e-mail: shtyk@donnuet.edu.ua

ОРГАНІЗАЦІЯ ПЕРВИННОГО ОБЛІКУ ВИНАГОРОД ПРАЦІВНИКАМ

UDC 661:557

Shtyk Yu. V.,
PhD in Economic
sciences,
Associate Professor

Donetsk National University of Economics and Trade
named after Mykhailo Tugan-Baranovsky,
Kryvyi Rih, Ukraine,
e-mail: shtyk@donnuet.edu.ua

ORGANIZATION OF EMPLOYEE BENEFITS PRIMARY ACCOUNTING

Мета. Мета статті полягає у обґрунтуванні теоретичних положень щодо елементів організації обліку винагород працівникам та розробці практичних рекомендацій з удосконалення первинного обліку винагород працівникам.

Методи. Теоретико-методологічну основу дослідження склали загальнонаукові та специфічні методи пізнання, що базуються на системно-структурному підході щодо вивчення проблематики обліку винагород працівникам. Для вивчення стану бухгалтерського обліку та звітності підприємств використовувався метод спостереження, а пропозиції з удосконалення відображення винагород працівникам в первинному обліку розроблялися із застосуванням систематизації. Пропозиції з удосконалення форм первинного обліку винагород працівникам розроблялися із застосуванням процесного підходу та моделювання.

Результати. Запропоновано схему послідовності складання документів щодо винагород працівникам після закінчення трудової діяльності, яка дозволить більш чітко розкривати інформацію про винагороди працівникам у фінансовій звітності, управлінській звітності та звітності щодо винагород працівникам, що забезпечить розкриття звітної інформації за пенсійними планами.

© Ю. В. Штик, 2017